תלמוד בבלי · ראשונים · ריי״ף · מפרשים · הגהות מאלפס ישן

הגהות מאלפס ישן על שבת

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הגהות מאלפס ישן על שבת

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הגהות-מאלפס-ישן-על-שבת/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף א. 5
דף א: 5
דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 5
דף ד: 6
דף ה. 6
דף ה: 6
דף ו. 6
דף ו: 6
דף ז. 6
דף ז: 7
דף ח. 7
דף ח: 7
דף ט. 7
דף ט: 7
דף י. 7
דף י: 7
דף יא. 8
דף יא: 8
דף יב. 8
דף יב: 8
דף יג. 9
דף יג: 9
דף יד: 9
דף טו. 9
דף טו: 10
דף טז. 10
דף טז: 10
דף יז. 10
דף יז: 10
דף יח. 11
דף יח: 11
דף יט. 11
דף יט: 11
דף כ. 11
דף כ: 12
דף כא. 12
דף כב. 12
דף כב: 12
דף כג. 12
דף כד. 12
דף כד: 12
דף כה. 12
דף כו. 12
דף כו: 13
דף כז. 13
דף כז: 13
דף כח. 13
דף כט. 13
דף כט: 14
דף ל. 14
דף ל: 14
דף לב. 14
דף לב: 14
דף לג. 14
דף לג: 14
דף לד. 14
דף לד: 15
דף לה. 15
דף לה: 15
דף לו. 15

דף לו: 15
דף לז. 15
דף לז: 15
דף לח: 16
דף מ: 16
דף מב. 16
דף מב: 16
דף מג. 16
דף מג: 16
דף מד. 17
דף מד: 17
דף מה. 17
דף מה: 17
דף מו. 17
דף מו: 17
דף מז. 17
דף מז: 18
דף מח. 18
דף מח: 18
דף מט: 18
דף נ. 18
דף נ: 19
דף נא. 19
דף נא: 19
דף נב. 19
דף נב: 19
דף נג. 20
דף נג: 20
דף נד: 20
דף נה. 20
דף נה: 20
דף נו. 21
דף נו: 21
דף נז. 21
דף נז: 21
דף נח. 21
דף נט. 22
דף נט: 22
דף ס. 22
דף ס: 22
דף סא. 22
דף סא: 22
דף סב. 23
דף סב: 23
דף סג. 23
דף סג: 24
דף סד. 24
דף סד: 24
דף סה. 24
דף סו. 24
דף סו: 24
דף סז. 24

דף א.

נ"ב ומחנה לויה רה"ר הואי:
שכיון שהוא בידו הרי הוא כמונח:
נ"ב זו בלבד:
נ"ב מ"מ תרתי הרי הוין:
צ"ל לחשיכה:
נ"ב שהא ידו דבעה"ב לא נחה:
נ"ב וכשנתן לתוך ידו של בעה"ב או נטל מתוכה גופה וידו של בעה"ב הם ברשות אחד:
נ"ב מרשות לרשות:

דף א:

נ"ב למטה מי' שהוא באויר רה"ר:
הנך ג' מלות אפי' ע"י שנוי ליתא בא"י:
נ"ב חייב:
צ"ל ביה:
כדי לפנותם מחצירו:

דף ב.

תז"מ וצ"ל והכא אם אפשר:
נ"ב סכינין:
נ"ב מגלין:
נ"ב מקרי עמידה ולא לכתף:

דף ב:

נ"ב לא זמנין דדרסי ביה כו':
נ"ב נ"א עם:
נ"ב הנחה על:

דף ג.

צ"ל רחבה:
צ"ל כשיש:

דף ד:

בבית המרחץ:

דף ה.

ואין מפסיקין וכו' והתני ליה רישא ואם התחילו כו' כצ"ל:
תא"נ
נ"ב תנן התם:
נ"ב הושטת ראשו:
צ"ל לדרשה ותיבות לכך דרשינן נמחק.

דף ה:

נ"ב דילפינן:
נ"ב באימה:
אביי אמר הלכה ומורין כן:

דף ו.

נ"ב ועוד שאין הדבר מפורסם:
נ"ב לב ב"ד:
הוה בעי כצ"ל ותי' הוא נמחק:

דף ו:

נ"ב צ"ל האי קדירה חייתיה שפיר דמי (ל' גמרא) ובשיל נמי שפיר דמי:
נ"ב בנעשית באיסור:
נ"ב ושריק פי התנור בטיט סביב כיסויו שאיני מוכן לחתות:

דף ז.

תא"מ:

דף ז:

באלפס ד' סביוניטי הגי' אתי' כב"ש דאיסר להתחיל מלאכה בע"ש ולהפליג אפילו בע"ש והרמב"ן כ' ותיבת דלב"ה מותר אפילו בשבת ליתא. וי"ג דלב"ה מותר אפילו בשבת ולהפליג אפילו בע"ש:

דף ח.

וה"נ כמחוסרין דמי ותיבת דיכה ליתי' שם:

דף ח:

אמר רבינא:

דף ט.

אמר רב הונא:
צ"ל דהא לא חזי:
נ"ב בגמ':
נ"ב נינהו:
נ"ב וכל זמן שפני מזרח מאדימים יום הכסיף התחתון ולא הכסיף העליון בין השמשות הכסיף העליון והשוה לתחתון לילה:

דף ט:

כל זה מוקף:
נ"ב סגי:
נ"ב אלא:

דף י.

נ"ב דמדליק
נ"ב מדליק:

דף י:

בד"ק היה הגירסא ובקידוש היום ונמחק:

דף יא.

נ"ב הפטרת:

דף יא:

נ"ב דכתיב קרא עלי מועד:
נ"ב בגמ':
נ"ב ימתין.
תא"מ ונ"ב אפי' באמצע הפרק:
נ"ב ואליבי' דר"י דהלכתא כוותי' כדאיתא התם:
חביט חביט ולא כו':

דף יב.

מחפין כ"ה גם בר"ן:
רבא

דף יב:

נ"ב ובטולי בטלי:
נ"ב עסקינן ותי' הוא נמחק:
תי' אמר רב נמחק:
נ"ב דעולא ותי' להא נמחק:
נ"ב ואין תורת כלי עליו:
נ"ב בעץ בעלמא ותי' בהיתרא נמחק:
צ"ל יוסף:
צ"ל דכיון:
צ"ל אלא:
תא"מ:
נ"ב הכל מודים:
נ"ב שתלאו:
מן ור"א עד וטמא הוא כ"ז מוקף:
צ"ל שתלאו:
נ"ב ואמאי קרי ליה שלא מן המוכן דלגבי קופסא לאו מוכן הוא:

צ"ל דקא אמרינן:
מן ור"ע וכו' עד הכנה דטומאה כ"ז מוקף:
צ"ל דמאן:
נ"ב מפחות:
צ"ל שנתמעט טהור:
נ"ב אי פחות וכו' הרי קתני כצ"ל:

דף יג.

תז"מ.
ה"ג בנדה מ"ט בשעת לידתן:
אמר רב נפל תורא חדדו סכינא:
נ"ב שראהו שהוא מתקלקל וחס עליו ומש"ה מכבה:

דף יג:

אמר רב חסדא:
בר אבא:
תיבות של העולה למטה מוקפות הנה:

דף יד:

נ"ב ועירוב דרבנן:
נ"ב מהגשר או מא' הפחתים:
נ"ב וניסה מגבול וגבול מגבול וגבול מחוץ וחוץ מחוץ דכתיב ומדותם מחוץ לעיר אלף אמה. בפ' מי שהוציאוהו:
נ"ב הבל:
נ"ב וליחוש:
נ"ב הבל:
צ"ל הבל:

דף טו.

בא"י הגי' בכל הדף והשוה התחתון:

דף טו:

נ"ב של חרס:
תז"מ ונ"ב פירוש:
שתהא נעשת כצ"ל:
נ"ב דס"ל:

דף טז.

נ"ב דתניא (שבת דף כ') חנניא אומר כל שהוא כמאכל ב"ד מותר לשהותה ע"ג כירה אע"פ שאינה גרופה ואינה קטומה:
ואסור:
צ"ל ומסתברא:
תא"מ:

דף טז:

נ"ב ורע ותי' ויפה מוקפת:
תז"מ:
יפה:

דף יז.

מי קנסו רבנן או לאו:
צ"ל אחרת וכן לקמן:
נ"ב ר"ל דסבור שהוא מותר:
תז"מ ונ"ב והא:
צ"ל למימר ליה:
נ"ב נמי:

דף יז:

תא"מ:
נ"ב הכי:

דף יח.

נ"ב איכא ביניהו:
תיבת הוא נמחק ונ"ב היינו שהוא:
דבדבר כצ"ל:

דף יח:

צ"ל אתי:
נ"ב נמי:

דף יט.

תז"מ ונ"ב קרקע:
צ"ל ומיהו ה"מ וכו' שנתבשל כל צרכו:
נ"ב אין:
כ"ב מסחי:
היינו ששותין כלומר כו' כצ"ל

דף יט:

מיחם:
נ"ב הוא:
נ"ב ממנו:
תי' יהודה נמחק:

דף כ.

אדמבשל כצ"ל:
נ"ב גזרו:
בדקדוקי סוגיית הגמ' כצ"ל ותי' בסוגי' דאמרי' נמחק:
תא"מ ונ"ב וכל כלי חרש אשר תבושל בו ישבר אין לי אלא שבשל בו עירה בו רותח מנין ת"ל ישבר מ"מ:
נ"ב איזהו תבשיל ברור כל שהאור מהלך תחתיו:
צ"ל ממלח:

דף כ:

תא"מ:

דף כא.

מפני שהוא מכבה כצ"ל:

דף כב.

תי' אלא נמחק:
התירו במיחם על גבי מיחם אלא דוקא כצ"ל:

דף כב:

אם גזרו כצ"ל:
ומסייע נמי כו':
צ"ל שהיה עושה מעשה וכו':

דף כג.

נ"ב בר אשי:

דף כד.

מאי לאו וכו' עד נאקה באפסר כ"ז מוקף:
תי' הונא נמחק וכן בר"ן:

דף כד:

תז"נ ונ"ב בחול כצ"ל:

דף כה.

בכולן הגי' מטוטלת:
נ"ב ובלבד שלא יכרוך:

דף כו.

נ"ב מקואות פ"ט:

מן תי' רב עד תי' א"ר אבהו מוקף:
לחצר:
נ"ב ומחויא

דף כו:

תז"נ:
נ"ב דעבדא:
נ"ב לקמן:
תי' בהצנע ליתא אך נ"ב ממנו:
מיהו הא דאמרי' כצ"ל ותי' כי נמחק:

דף כז.

תז"נ ותיבו' על המטלית ליתא:
תז"נ ונ"ב ולהכי שקלי כו':
נ"ב הרי:

דף כז:

מן תי' אחד עד תי' באות' מוקף ונ"ב שבאו עליהם האויבים דחקו זה את זה והרגו זה את זה:
נ"ב לחבור בין הרגלים:
כיוצא כצ"ל:
נ"ב שאר:

דף כח.

נ"ב תלתא תלתא זמני:
בימינו ותי' בבגדו ליתא:
נ"ב פי' בתוך הכלי ומצניען:

דף כט.

אחרת:
נ"ב כמנודה:

דף כט:

נ"ב אביהן:
נ"ב ביה:
נ"ב וחכ"א פרת שמו שמימיו פרין ורבין:
נ"ב קא:

דף ל.

ומהלך בהן:

דף ל:

נ"ב ומינה שאין ותי' ה"ה נמחק:

דף לב.

נ"ב לשון ערוך לחזק:

דף לב:

נ"ב אף בתולש כן:

דף לג.

נ"ב של כלי:

דף לג:

נ"ב כדי:
נ"ב בצד:
תז"מ ונ"ב לו:
נ"ב שלא במקום שיער ולהאדים:

דף לד.

נ"ב זכוכית כדי לגרור בו ראש הכרכר צרור או אבן כדי לזרוק בעוף ראב"י אומר כדי לזרוק בבהמה [כך איתא במשנה. ונראה שחסר כאן והרא"ש הביאו]:
נ"ב ד' אמות:

דף לד:

נ"ב וישב ותיבות וילך ד' אמות מוקפין:
תז"נ ונ"ב יסתלק:
נ"ב עשר:
ארבע:
נ"ב בנדה כתיב וכתיב בנדתה ובע"ז כו' כצ"ל:

דף לה.

יזדהר רו' ופח דתאיני ואח דרמוני כו' קטלי' פח לדין:

דף לה:

דעיילת כצ"ל:
נ"ב לו:
נ"ב טלטול:
נ"ב אף:

דף לו.

כי אם מעט כו':

דף לו:

תי' בר"ה מוקפות:
צ"ל ולרבה ותי' בין נמתק:

דף לז.

בא"י הגי' כל העושה מלאכה בשבת ומלאכתו מתקיימת חייב:
נ"ב לבנין ברזל והס"ד ואח"כ מה"ד והקודח נוקב עץ או אבן בכותל:
לר"ל על ר"ל שאל לר' יוחנן וכו' וכהן גדול ע"ה וכו' לכהן גדול כצ"ל:

דף לז:

נ"ב חייב:
בא"י הגי' זויות:

נ"ב לה:
נ"ב כבר:
תיבת אות נמחק ונ"ב תיבה:

דף לח:

אלא משמע דשמונה שרצים כו' והמוקפים פה ליתא שם:

דף מ:

אחר נותק:
נ"ב מילתא:
נ"ב משום:

דף מב.

בא"י הגי' ובגילדאי נמי לא אמרן אלא בימות הגשמים אבל בימות החמה לא [ובעל חו"י הגיה כאשר הוא לפנינו]:
נ"ב בכל מקום:

דף מב:

תי' וכן ונ"ל מפני וכו' לא כתבו נמחק:

דף מג.

בא"י הגי' מצילין:
ס"ת שבלה אם יש בו ללקט שמונים וחמש אותיות כגון פ' ויהי בנסוע הארון מצילין ואם לאו אין מצילין ופ' ויהי בנסוע הארון אע"פ שחסר ממנה אות אחת כיון שיש בה אזכרות מצילין אותן מפני הדליקה כצ"ל:

דף מג:

הואיל ויומא בר כצ"ל:
למנין שלש סעוד' כצ"ל:

דף מד.

הנה יום בא לה':
תיבות והאכלתיך נחלת יעקב אביך מוקפין:
והתענג על וגו' והוא בתהלים ל"ז:
בא"י הגי' אר"י משום רשב"י:
בע"ש יוצא ונכנס:

דף מד:

בערב כצ"ל:
שיהי' טורח [וי"ג שהייה וטורח]:

דף מה.

בא"י הגי' רב חסדא לרב שזבי:
כההיא דתנן כצ"ל:
דגורס נמי נמחק:

דף מה:

שביריחו:

דף מו.

נ"ב מלאכה:
נ"ב מעצמן:
צ"ל בתוספתא:

דף מו:

נ"ב אחד:

דף מז.

ניטלין בשבת ודלתותיהן כצ"ל:
כלי אגב אביהם כצ"ל:

דף מז:

בא"י בכל המקומות הגי' אסובי וכמו בגמרא:
נ"ב עליהם:
נ"ב שעדיין לא נגמר:

דף מח.

נ"ב שלא לצורך:
מן תי' אלמא עד תי' אמר ר' אבא מוקף:
נ"ב אפי' דבר שמלאכתו להיתר:
נ"ב פי' איזמל:

דף מח:

תשמישו מעומד וזה הסיקו מבחוץ תשמישו לאו מעומד:

דף מט:

נ"ב עליו:
נ"ב ואעפ"י שאינו ראוי לד"א:
נ"ב כיסוים ותי' נסרים מוקף:

דף נ.

דמתניתא כצ"ל:
נ"ב כשהוא:
נ"ב קאי:
נ"ב אמר עולא הל' כר' יהודה ושמואל אמר הלכה וכו' וכן אמר ר' יוחנן הל' כר' שמעון ומי אמר ר' יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן אין מבקעין עצים וכו' ת"ש מתחילין מערימת התבן אבל לא בעצים שבמוקצה וכו' וכולהו סתם משנה נינהו ומתרץ ר"י סתמא אחרינא אשכח משבת בש"א מגביהין מעל השולחן עצמות וקליפין ובה"א מסלק מן הטבלא כולה:
היכן פונה הדבר הזה ואומר להיפך שר"ש מתיר מוקצה בכל מקום כצ"ל:

דף נ:

בא"י הגי' וכו'. דוקא מפני האורחין ומפני ביטול בהמ"ד:
מהורהנות:
תי' גבי נמחק:
תאנא משום דבי ר' ישמעאל ותנא משום ר' עקיבא כל ישראל כצ"ל:
בפכ"ו כצ"ל:

דף נא.

בא"י הגי' יד על יד:
בא"י הגי' כאן וכן לקמן ליה:
נ"ב כשמניח אחת וכשמגביה כצ"ל:
נ"ב באגפיהם:

דף נא:

שלא אמרה צריכה אני כצ"ל וכן לקמן צ"ל לא אמרה צריכה אני:
בא"י הגי' רב הונא משמיה דר' יהושע וכן הוא בדפוס לעמבערג:
נ"ב בו אבר וכיון שכן היאך מדדין בהמה חיה ועוף והא א"א שלא יזיז אחד כו':
נ"ב דאיקדים:
אם אין כצ"ל:
לה כצ"ל:

דף נב.

נ"ב ואצטניאת:
בא"י הגי' אבל לחולה לא בימות החמה ולא בימות הגשמים ואסיקנא כו'.
נ"ב מכאן שמילדין את האשה בשבת:
סבור מיניה דלתיה בימות הגשמים הוא וכו' אבל בימות החמה לו כצ"ל ותי' לשום חולה מוקף:
נ"ב דאפילו דרך רה"ר שרי אלא ברצון ר"ש דשרי בעלמא דרך גגות:

דף נב:

נ"ב ודרך קרפיפות:

נ"ב ובהא ותי' נמי נמחק:
נ"ב כדרך שטורפין ביצים בקערה:

דף נג.

אם:
ומיהו וכו' בשיניו ונותן כ"ז מוקף:
צ"ל דכל:

דף נג:

צ"ל אבל:

דף נד:

נ"ב לכם כל זכר והדר יליד בית ומקנת כסף:
תי' ולקמן מפרש נמחק:
נ"ב לקח שפתה וולדה עמה שכבר ילדתו אע"פ שלא עברו עליו ח ליליתו מלין אותו מיד כדכתיב המול ימול ולאו דומיא דלכם הוא:
תי' דדומיא דלכם הוא מוקף:
נ"ב ולמימר מקנת כסף שנימול לח' כגון שלקח שפחה מעוברת וילדה ואח"כ הטבילה אלא וכו':
נ"ב עדיף טפי מרובא דתנאי:

דף נה.

צורנייתא ובגמרא צווריגותא:

דף נה:

מן שנאמר עד למול את הגרים וכו' כ"ז מוקף:
תי' גרים נמחק:
בהלכו' גדולות דהיכא כצ"ל ותי' כתיבי נמחק:
תי' עליה נמחק:
הרמב"ן כצ"ל:

דף נו.

נ"ב למר א"ל דתניא וכצ"ל ותי' מהא נמחק:
דהא מר וכו' ושתק כ"ז מוקף:
לך בין כצ"ל ותי' למר נמחק:
הא דא"ל ולא שני לך בין כצ"ל ותי' למר נמחק:
דבישראל כצ"ל:
נ"ב היא:
ומכוין כצ"ל:

דף נו:

פי' טלית כפול' כגון שקושרה כצ"ל:
לנטותה ומותר לפרקה:

דף נז.

צ"ל דתניא:
נ"ב איני:
וכסכיה:
נ"ב ומשנה ברורה:
משום דמה שהתינוק כצ"ל:
דמתרמי כצ"ל:
דמו"ק כצ"ל וכן לקמן:

דף נז:

נ"ב אמר רב אשי:
נ"ב ולאו משום אהל.
ובתחלת כצ"ל:

דף נח.

נ"ב כישא:
נ"ב או אתרוייהו פליגי:
שפעמים שפסולתן כו':

דף נט.

והא אמר רב חייא בר אשי:
תיבת מותר נמחק:
בזה:

דף נט:

עליו מגביהו:
תי' כדרבא מוקף ונ"ב כדאביי:

דף ס.

אמר רבה:
דאמר כצ"ל:

דף ס:

דבזיתים כצ"ל:
בעל הלכות גדולות ופסוקות שכתבוה בהל' יו"ט ולא כתבוה בהל' שבת כצ"ל:
נ"ב נ"א מותר לסחוט:
נ"ב דאמר.

דף סא.

הא קאמר כצ"ל:
מנשיא וכן לקמן:
ביד:
נ"ב למיעבד:

דף סא:

אין שורין אותה תיבו' אלו מוקפות:
רבא וכן לקמן:
נ"ב בית סתום יש לו ד' אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות בית סתום אינו מטמא את סביביו פרץ את פצימיו מטמ' כל סביביו (ב"ב ד' יב):
נ"ב של מגופה:

נ"ב (פירש"י וגרסתו) לא שנו שנוקבין. אלא במקום דסתימה זו לא נעשית אלא לשמור ריח היין שלא יצא ויתקלקל וכיון דלאו סתימה מעלייתא עבדי לה לאו כלום הוא. לחזק שיחזקו הכלי שלא יצא יינו הואיל וסתימה מעלייתא היא כי הדר נקיב לה הוי כפותח לכתחלה: למטה מן היין נמי לשמר הוא. כיון דלאו כובד היין נשען עליו סגי ליה בסתימה כל דהו: למטה מן השמרים אצל שוליו שכל כובד היין נשען עליו (ע"כ פי' רש"י וגירסתו):

נ"ב ר"ל בשסתם פתחו ולא סלק מזוזתו ומשקוף ומפתן דגלי דעתי' דלא סלי' נפשי' וסופו לפותחן לאחר זמן (רש"י):

תי' הנקב מוקף ונ"ב הקנ':

דף סב.

נ"ב גבי ישב לו קוץ לפני ע"ז לא ישחה ויטלנה מפני שנרא' כמשתחו' לע"ז ואם אינו נראה מותר וכו':

נ"ב דמנער מן העפר חייב משום מלבן:

נ"ב וכתב שם הרב המגיד דכל שאינו להתנאות אסור ופירוש אחר יש וזה עיקר:

דף סב:

בחמין כצ"ל:

נ"ב ואנח נטליה עילויה:

נ"ב והרשב"א ז"ל:

היינו כבן חכינאי:

דף סג.

נ"ב תנן אם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו אא"ב לא נתנה ליתבע מש"ה מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון אחר השבת אא"א ניתנה ליתבע אמאי מניח טליתו אצל וליתן לי' וליתבעיה אמרי לא בעינא דליקום בדינא ודיינא:

ורבה. דרבה. כרבה:

תי' רב הונא נמחק ונ"ב עולא:

תי' גבי יו"ט של ר"ה נמחק ונ"ב השוחט את הפרה וחילקה בר"ה וכו' מעובר משמט וא"ל אינו משמט ואי לא ניתנה ליתבע אמאי משמט:

דף סג:

נ"ב בשבת:

דף סד.

שמואל:
נ"ב לאיתויי הא דת"ר אין מחשיכין על התחום להביא בהמה:
נ"ב וי"ל דמעריכין נמי על אדם ידוע הוא:
נ"ב או תמרים כדאמרינן בפ' כיצד מברכין.

דף סד:

נ"ב דקתני אבל מחשיך הוא לשמור ואמר אבא שאול כו' מדאחשוכי אחשיך אמירה נמי עביד:
נ"ב ולשמור את הזרעים:
נ"ב שבת שכיר חדש שכיר שנה כו':
תיבת אבל נמחק:
תיבת גמ' נמחק:

דף סה.

נ"ב חיישינן:
נ"ב ואסורה לכהונה:

דף סו.

הכא:
ומהכא:

דף סו:

שלא:
ואפילו:

דף סז.

את הזירין:

את הזירין:

באגם: